

MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

Letni načrt nakupa knjižničnega gradiva za leto 2012

MKL z letnim nakupom knjižničnega gradiva opravlja eno od osnovnih nalog poslanstva pri zadovoljevanju izobraževalnih, informacijskih, raziskovalnih in kulturnih potreb prebivalcev lokalne skupnosti, njihovi rekreaciji in razvedrilu.

Strateške usmeritve

Temeljna strateška usmeritev knjižnice pri pridobivanju knjižničnega gradiva je preseganje osnovnih pogojev za izvajanje javne službe ter postopno doseganje standardov in strokovnih priporočil za to področje:

- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01)
- Standardi za splošne knjižnice (Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, Ljubljana, 2005)
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe ((Uradni list RS, št. 73/2003)
- Manifest Zveze bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS) o razvoju slovenskih knjižnic in knjižničarstva (<http://www.zbds-zveza.si/manifest.asp>, datum: 19.9.2008)
- Unescov Manifest o splošnoizobraževalnih knjižnicah

Na podlagi Strateškega načrta MKL 2010-2012 za to področje veljajo še naslednje temeljne usmeritve:

- Zagotavljanje širokega izbora vseh vrst knjižničnega gradiva za uporabnike knjižnice v metropoli.
- Ohranjanje izbora knjižničnega gradiva, ki ustreza osrednji knjižnici regije in obenem vzdržuje aktualnost knjižnične zbirke.
- Odzivanje na posebne potrebe uporabnikov.

Strateški cilji in aktivnosti za leto 2012

Izbor in nakup založniške produkcije, primerne za splošno knjižnico po nabavni politiki MKL.

- Z ustrezno knjižnično zbirko zagotoviti dinamično podlago za spodbujanje bralnih navad, oblikovanje bralne kulture in razvijanje funkcionalne pismenosti.
Izboljšanje kakovosti ponudbe knjižničnega gradiva, tudi za zahtevnejše potrebe uporabnikov z oblikovanjem posebnih knjižničnih zbirk in virov.
- Uresničevanje posebnih nalog OOK, ki izhajajo iz Pravilnika o osrednjih območnih knjižnicah glede zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in obeznega izvoda.
- Vsem prebivalcem lokalnih skupnosti na območju knjižnice zagotoviti optimalni dostop do aktualnega knjižničnega gradiva z ustrezno razporeditvijo novosti v knjižnični mreži.
- Zagotoviti ustrezno število izvodov knjižničnega gradiva glede na potrebe okolja knjižnice in pričakovanja uporabnikov za čim bolj uravnovešen obrat vsega gradiva.
- Oblikovanje kakovostne zbirke, prilagojene potrebam lokalnega okolja in regije.
- Zadovoljevanje potreb različnih ciljnih skupin uporabnikov v okolju.
- Oblikovanje knjižnične zbirke, prilagojene posebnim skupinam uporabnikov.
- S stalnim spremljanjem slovenske založniške produkcije vključiti v zbirko čim več kakovostnih izdaj slovenskih založb in kakovostna dela samozaložnikov.
- Bibliografska obdelava knjižničnega gradiva.
- Organizacija dejavnosti s knjižničnim gradivom in uporabniki knjižnice.
- Vzdrževanje vsebinske aktualnosti in učinkovite izrabe knjižničnega gradiva z izločanjem in odpisom knjižničnega gradiva.
- Vključiti v zbirko večino kakovostnih del slovenskih avtorjev in prevodov tujih del, ki jih subvencionira JAK.

Pričakovani učinki

Zagotavljanje optimalne dostopnosti knjižničnega gradiva za vse uporabnike in učinkovita razporeditev knjižničnega gradiva.

- Enakomerna obremenitev knjižnične infrastrukture.
- Dostopnost vse relevantne založniške produkcije uporabnikom MKL.
- Urejen katalog knjižničnega gradiva MKL.
- Aktualnost ponudbe knjižničnega gradiva in boljša izraba knjižničnih prostorov.
- Obsežnejša in relevantnejša zbirka referenčnega in strokovnega gradiva.

- Večji in raznovrstnejši fond ljubljanske in domoznanskega gradiva iz osrednjeslovenske regije v Centru za domoznansko dejavnost in specialne humanistične zbirke.

Kazalniki uspešnosti

- Uravnoteženi rezultati knjižničnega poslovanja med enotami.
- Učinkovitost servisiranja uporabniških zahtev in potreb.
- Informacijska učinkovitost kataloga tako za uporabnike kot informatorje.
- Učinkovita ponudba relevantnega gradiva v prostem pristopu.
- Dvig članstva, povečana obisk in izposoja gradiva.

Vsebinski kriteriji letnega nakupa

Nakup knjižničnega gradiva je načrtovan na podlagi potreb izrazitega mestnega okolja z visoko dnevno-delavsko in izobraževalno migracijo ter potreb okolja z visokim deležem storitvenih dejavnosti, upravnih uradov, predstavništev, mednarodnih stikov, visoke koncentracije izobraževalnih ustanov, kar vse se odraža tudi v strukturi članstva knjižnice. Ker knjižnica opravlja knjižnično dejavnost tudi na področju osmih primestnih občin, načrtuje nakup za ta del knjižnične mreže glede na specifičnost teh okolij.

Knjižnica za **informacijske potrebe** okolja načrtuje nakup splošnega slovenskega informativnega periodičnega tiska (dnevno časopisje, tedniki, mesečniki) in najpomembnejših tujih časnikov evropskih držav: skupno 900 naslovov – povprečno 48 na organizacijsko enoto v knjižnični mreži. Zahtevnejši naslovi so razporejeni v petih večjih enotah, ki delujejo kot centri za svoje območje mestne občine.

Z enakim namenom načrtuje zakup dostopov do elektronskih podatkovnih zbirk z možnostjo oddaljenega dostopa s področja pravnih informacij (IUS-Info) in informacij slovenskega poslovnega okolja (GVIN) za potrebe iskalcev zaposlitve in za potrebe deležnikov poslovnega sektorja, ki je skoncentriran v okolju knjižnice.

Z enakim namenom knjižnica načrtuje nakup publikacij z informacijami javnega značaja (vladne in nevladne organizacije, institucije civilne družbe...) in gradiva z informacijami, ki vzpodbujajo zanimanje za dogajanja v lokalnem okolju, za družbena gibanja in razvoj.

Knjižnica za **izobraževalne potrebe**, ki so v okolju knjižnice izrazito poudarjene, načrtuje nakup gradiva različnih strokovnih področij in zahtevnostnih stopenj.

Knjižnica permanentno kupuje temeljna dela posameznih strokovnih področij v slovenskem jeziku za dopolnjevanje knjižnične zbirke za vse uporabnike splošne knjižnice.

Knjižnica pri nakupu skrbno izbira poučno gradivo, namenjeno začetnemu spoznavanju različnih tematskih področij za otroke, spodbujanju njihove vedoželjnosti in oblikovanju osebnih interesov.

Zaradi visoke koncentracije srednjih in visokih šol na področju knjižnice le ta načrtuje nakup strokovnega gradiva, ki podpira srednješolsko, visokošolsko in univerzitetno izobraževanje zlasti humanističnih in družboslovnih smeri.

Knjižnica načrtuje nakup strokovnega gradiva, s katerim podpira vseživljenjsko neformalno izobraževanje in koristno preživljanje prostega časa, ki podpira pridobivanje uporabnih znanj, ki podpira osebnostni razvoj.

Za podporo drugačne dostopnosti v izobraževalne namene knjižnica načrtuje nakup elektronskih podatkovnih zbirk s področja humanistike, kulture, izobraževanja, medicine, splošne znanosti (EBSCOhost, Encyclopædia Britannica).

V **raziskovalne namene** knjižnica načrtuje nakup izbranih izčrpnih del družboslovnih in humanističnih strok, ki se nanašajo na dosežke in raziskave sodobnih dogajanj v družbi in zadevajo bodisi lokalno skupnost, bodisi Slovenijo v celoti ali v odnosu s svetom. Posebej smo pozorni na nakup gradiva, ki služi raziskovalnemu delu na vseh stopnjah formalnega izobraževanja ter razvoju raziskovalne usposobljenosti.

Kulturne potrebe okolja. Knjižnica se z nakupom izbranega knjižničnega gradiva vključuje v široko ponudbo kulturnih dejavnosti, ki je zaradi značaja glavnega mesta skoncentrirana na območju knjižnice.

V ta namen načrtuje nakup kvalitetnega leposlovja domačih in prevedenih tujih avtorjev, nagrajenega in nominiranega leposlovja ter svetovno klasiko v slovenskem in tujih jezikih.

Z enako skrbjo načrtuje nakup mladinskega leposlovja s poudarjeno estetsko in literarno vrednostjo za otroke in mlade, pri čemer se opira na lastno raziskovalno dejavnost Centra za mladinsko književnost.

Knjižnica načrtuje nakup izbranega kvalitetnega filmskega in glasbenega gradiva različnih zvrsti in žanrov, dostopnega za izposajo na našem trgu.

Knjižnica načrtuje izbor kvalitetne strokovne literature s področja umetnosti.

Z istim namenom knjižnica načrtuje nakup elektronskih podatkovnih zbirk s področja umetnosti (GROVE Music Online, GROVE Art Online, Berg Fashion Library).

Za potrebe drugačne dostopnosti knjižnica načrtuje nakup petdesetih naslovov slovenskega leposlovja v obliki e-knjige za uporabo na bralnikih.

Letni prirast knjižničnega gradiva različnih strokovnih vsebin načrtujemo po naslednjih kriterijih in okvirnih razmerjih:

- Splošno poljudno gradivo – 30%: poljudna sodobna dela, ki služijo uvajanju v zastopano vsebino, informiranju in splošni razgledanosti, in drugič uspešnice glede na odziv javnosti ob izdaji in povpraševanju uporabnikov. Dopolnjuje gradivo, ki je nenehno podvrženo nadzoru uporabe.
- Strokovno gradivo – 30%: poljudna sodobna dela z uveljavljenim pomenom v stroki, ki dopolnjujejo področje z novimi vsebinami ali novimi vidiki na poljudnem nivoju in na vseh področjih človekovega udejstvovanja. Gradivo omogoča nadaljnje izobraževanje in pridobivanje uporabnih znanj, vzpodbuja zanimanje za dogajanja v lokalnem okolju, za družbena gibanja in razvoj, posreduje kulturne in znanstvene dosežke.
- Temeljno gradivo – 30%: uveljavljena pomembna dela, ki predstavljajo temeljni vir zastopanega vsebinskega območja. Knjižnično zbirko dopolnjujejo tako s sodobnimi temami kot retrospektivnim pregledom doseženega zanja v obravnavani stroki, predstavljenimi na dovolj izčrpen način. Dopolnjuje študijsko gradivo, ustreza poslovnim zahtevam in omogoča visok estetski, duhovni in intelektualni razvoj.
- Prirast v posameznih strokovnih skupinah je ustrezen izbor novih naslovov založniške produkcije, o kateri presoja strokovna služba za nabavo knjižničnega gradiva po splošnih kriterijih nabavne politike (ustrezna predstavitev in sodobnost vsebine, ustrezna literarna/umetniška kakovost, reference, zastopanost vsebine v dosednji zbirki, ustrezno razmerje med ceno in pomenom vsebine ter pričakovane uporabe, prepoznana aktualnost, ustreznost nosilca, namembnost vsebine in ciljna skupina uporabnikov, kvaliteta izdelave...).

Raznovrstnost in gradiva

Knjižnica v celoti načrtuje nakup naslovov strokovnega in leposlovnega gradiva v priporočenem razmerju standardov za splošne knjižnice: 60% naslovov stroke in 40% naslovov leposlovja. Razmerje sicer ni zagotovljeno enako za vsako organizacijsko enoto, ampak je delež strokovnih naslovov v osrednji enoti in v štirih po velikosti in pomenu podobnih enotah povečan, v manjših in bolj primestnih enotah pa je povečan delež leposlovnih naslovov. To se sklada s potrebami okolij, v katerih delujejo knjižnice MKL in seveda je to dejstvo potrebno obravnavati tudi glede na dejanski obseg kupljenega gradiva.

Knjižnica načrtuje nakup naslovov gradiva za mladino in odrasle v razmerju, ki za 5 % odstopa od priporočil standardov za splošne knjižnice in sicer: 25% naslovov za mladino in 75% naslovov za odrasle. Razmerje je zastavljeno na podlagi preteklih izkušenj, glede na velikost knjižnice in njenega nakupa, pa tudi na podlagi poznavanja in dostopnosti založniške ponudbe.

Slovenska knjižna produkcija ne dosega zadovoljive količine ustreznih izdaj za otroke, zlasti poučnega gradiva, ki bi pokrivalo vsa področja znanja, izstopa le leposlovje. To dejstvo znižuje možen odstotek prirasta strokovnega gradiva za mladino, ki ga ni mogoče nadomestiti s tujimi izdajami v taki meri, kot je to možno pri gradivu za odrasle. Primanjkljaj nadomeščamo z dovolj obsežnim splošnim poljudnim gradivom, ki sicer ni izdano kot mladinsko gradivo, a je po zahtevnosti primerno za to skupino uporabnikov. Poleg tega knjižnica zaradi obveznosti v okviru nalog OOK z nakupom zahtevnejšega izbora in obveznih izvodov ne more zagotavljati 30-odstotne zastopanosti naslovov za otroke v zbirki, čeprav nakupi vse relevantne nove naslove za mladino.

Knjižnica v letnem nakupu gradiva načrtuje 15-odstotni delež neknjižnega gradiva (0.032 na prebivalca). 10% bodo predstavljale glasbene in filmske novosti. Ostalo predstavlja zakup elektronskih virov na daljavo, nakup e-knjig, večvrstnega gradiva, notnega gradiva, atlasov in zemljevidov ter igrač.

Knjižnica načrtuje nakup leposlovja v obsegu 53% predvidenega prirasta; s področja humanistike (filozofija, psihologija, religija, sociologija, esejistika, kritiški teksti s področja kulture) 17% do 20% predvidenega prirasta; od 8% do 10% prirasta s področja naravoslovja in tehniških ved; 18% s področja likovnih umetnosti, glasbe ter filma.

Knjižnica bo kupila vse relevantne naslove, ki bodo v prihodnjem letu izšli s podporo Javne agencije za knjigo v okviru založniških programov in projektov s področja kulture in jih v ustreznem številu izvodov razporedila po organizacijskih enotah mreže. Izbor letnega nakupa 2012 bo izveden iz ponudbe najmanj 50-tih slovenskih založb.

Knjižnica bo v okviru nalog osrednje območne knjižnice izvajala tudi povečan in zahtevnejši izbor knjižničnega gradiva in informacij:

- poudarek bo na nabavi elektronskih virov, 5 – 6 naslovov, ki najbolj ustrezajo potrebam regije in so za uporabnike knjižnic regije dostopni tudi od doma;
- zahtevnejši izbor gradiva s področja bibliotekarstva in informatike;
- zahtevnejši izbor s področja otroškega in mladinskega knjižničarstva.

Razvijanje branja, bralne kulture, informacijske pismenosti

Načrt nakupa 2012 vključuje pridobivanje knjižničnega gradiva, ki podpira širok spekter drugih dejavnosti knjižnice na področju branja, višanja bralne kulture in informacij pismenosti, ki so načrtovane v letnem planu 2012, kot so pravljичne urice in delavnice s knjigo za najmlajše, Megakviz, čajanke za dedke in babice (spoznavanje gradiva za otroke), strokovna podpora mentorjem bralnih značk, organizirane bibliopedagoške ure Rastem s knjigo, priporočilni sezname, predstavitve novosti, delavnice z odraslimi, literarni večeri, bralni projekti za odrasle.

Upoštevanje posebnih potreb okolja

Knjižnica v svojem okolju ugotavlja nekatere posebne potrebe okolja in uporabnikov knjižnice, ki jih v ponudbi knjižničnega gradiva odraža z načrtovanjem izbora za posebne zbirke knjižničnega gradiva:

- Arhiv slovenske mladinske produkcije za študijske namene in razvoj promocije branja, bralne kulture in informacijske pismenosti pri mladih
- Borza dela – z gradivom za podporo iskalcem zaposlitve
- Hiša svetov - z gradivom s področja človekovih pravic, varovanja ogroženih družbenih skupin, odgovornega ravnanja z naravnimi dobrinami in problemi globalizacije
- Zbirka Janeza Bitenca – novi prikazi njegovega dela in življenja
- Kotiček za starše – z gradivom za vprašanja vzgoje in starševstva
- Župančičeva zbirka - novi prikazi njegovega dela in življenja
- Pravljična soba – z zbirko tujih nagrajenih ali nominiranih del za otroke
- Samostojni popotnik – z izbranim gradivom za zahtevne turiste na temo odgovornega turizma in drugih vprašanj
- Zbirka vseživljenjskega učenja – z izbranim gradivom za permanentno izobraževanje odraslih
- Srednješolski učbeniki – načrtna zbirka za potrebe pridobivanja srednješolske izobrazbe izven rednih oblik formalnega srednješolskega izobraževanja
- Knjige za slabovidne, večji tisk – z gradivom za slabovidne
- Kinološki kotiček – s posebnim izborom za poznavalce in ljubitelje psov
- Šahovski kotiček – s posebnim izborom za poznavalce in ljubitelje šaha
- Zbirka gradiva za sodobni ples
- Spominska zbirka Kristine Brenkove (KB) - novi prikazi njenega dela in življenja
- Književna didaktika - zbirka za podporo razvijanja književne kulture pri otrocih
- Konjenskiška zbirka
- Zbirka za točko vseživljenjskega učenja
- Posebna zbirka planinske in gorniške literature

Knjižnica za nekatere specifične potrebe okolja organizira bibliobusno dejavnost s posebej načrtovanim nakupom, ki izboljšuje dostopnost do knjižničnega gradiva: v odročnih krajih primestnega okolja, v dveh zaporih, v dveh domovih za ostarele, v inštitutu za rehabilitacijo invalidov na skupno 43 izposojevališčih. Bibliobusno zbirko gradimo v obsegu srednje krajevne knjižnice z vsebinami splošnega značaja ter poudarkom na leposlovju.

Omogočanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju knjižnice

Knjižnica v letu 2012 načrtuje skupno 60.053 ur odprtosti vseh organizacijskih enot. Od tega je načrtovano število ur odprtosti osrednje knjižnice 63 ur tedensko.

Knjižnična mreža MKL vključuje tudi 5 majhnih organizacijskih enot, ki zaradi slabih pogojev poslovanja nimajo dostopa do interneta in knjižničnega kataloga. Ker teh pogojev v sodelovanju z občino še ni mogoče izboljšati, ostaja delež enot knjižnične mreže z dostopom do vzajemnega kataloga 86,8 %. Delež enot brez dostopa do vzajemnega kataloga (13,2 %) pa nikakor ni sorazmeren z deležem knjižničnega gradiva in knjižničnega poslovanja, ki v primerjavi z ostalimi za te enote predstavlja le 0,39%.

Knjižnica v letu 2012 načrtuje 90.000 aktivnih članov, ki vključuje 2% porast v primerjavi s preteklim obdobjem in predstavlja 26,5 % prebivalstva območja knjižnice.

Število novih enot knjižničnega gradiva:

Knjižnica v letu 2012 načrtuje nakup 71.266 enot knjižničnega gradiva, kar predstavlja skupno 215 enot na 1000 prebivalcev z vsega območja knjižnice. Obseg je načrtovan na podlagi zagotovil financiranja nakupa vseh financerjev.

Planirana sredstva za nakup gradiva Ministrstva za kulturo so razporejena med občinskimi območji sorazmerno enako glede na število prebivalcev, vendar se planiran obseg nakupa na tisoč prebivalcev zaradi različnega financiranja nakupa gradiva s strani občin po območjih knjižnice med seboj razlikuje:

Brezovica	174 enot na 1000 prebivalcev
Dobrova – Polhov Gradec	114 enot na 1000 prebivalcev
Dol pri Ljubljani	218 enot na 1000 prebivalcev
Horjul	148 enot na 1000 prebivalcev
Ig	149 enot na 1000 prebivalcev
Mestna občina Ljubljana	222 enot na 1000 prebivalcev
Škofljica	214 enot na 1000 prebivalcev
Velike Lašče	182 enot na 1000 prebivalcev
Vodice	125 enot na 1000 prebivalcev

Poleg nakupa knjižnica načrtuje tudi prirast z darovi v obsegu 11.000 enot in z obveznim izvodom v obsegu 2200 enot, kar skupno z nakupom predstavlja 255 enot na 1000 prebivalcev.

Predvideno število novih enot po zvrsteh

Knjižno gradivo	Neknjižno gradivo	Serijske publikacije	SKUPAJ
58.537	10.690	2.039	71.266

Predviden nakup na območju Mestne občine Ljubljana

Knjižno gradivo	Neknjižno gradivo	Serijske publikacije	SKUPAJ
51.079	9.478	1.724	62.281

Predviden nakup na območju primestnih občin

Knjižno gradivo	Neknjižno gradivo	Serijske publikacije	SKUPAJ
7458	1212	315	8985

Predvideno število novih enot v knjižnični mreži

	Knjige	Neknjžno	Serije	SKUPAJ
Bežigrad	4735	890	160	5785
Brdo	358	74	12	444
Brezovica	982	191	19	1192
Črnuče	1332	514	31	1877
Dobrova	589	113	41	743
Dol pri Lj.	1120	173	38	1331
Frana Levstika	661	117	45	823
France Škerl	1072	396	35	1503
Fužine	1271	184	61	1516
Gameljne	1173	193	33	1399
Glinškova ploščad	1068	348	30	1446
Grba	1475	403	41	1919
Horjul	426	73	16	515
Ig	947	169	45	1161
Jarše	928	39	41	1008
Kolodvor	5	0	6	11
KOž	9124	1368	285	10777
Moste	3643	833	132	4608
Nove Poljane	415	243	9	667
Notranje Gorice	58	22	0	80
Podpeč	471	102	19	592
Polhov Gradec	32	1	0	33
Poljane	949	99	23	1071
Polje	1843	247	101	2191
Potujoča knjižnica	2158	349	2	2509
Rakitna	43	17	0	60
Rob	40	0	0	40
Rudnik	1863	408	53	2324
Savsko naselje	820	189	23	1032
Slovanska knjižnica	1097	26	136	1259
Šentjošt	32	0	0	32
Šentvid	2065	367	74	2506
Šiška	6083	955	160	7198
Škofljica	1448	212	67	1727
Vič	4781	839	204	5824
Vodice	641	22	25	688
Zadvor	1890	454	31	2375
Zalog	899	60	41	1000
SKUPAJ	58537	10690	2039	71266

Financiranje nakupa knjižničnega gradiva

Financiranje nakupa knjižničnega gradiva zagotavlja Ministrstvo za kulturo in občine MOL kot ustanoviteljica knjižnice in primestne občine Brezovica, Dobrova – Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Horjul, Ig, Škofljica, Velike Lašče, Vodice. Predvideno financiranje za leto 2012 je sledeče:

Celotna vrednost novega knjižničnega gradiva v letu 2012:	1.386.837,00 €
Pričakovani delež MOL:	843.195,00 €
Pričakovani delež MK:	407.995,00 €
Pričakovani lastni delež in sredstva občin	135.647,00 €